

هه لبه سته ک ل سه ر ئاماژه یین نه مریی

ژ بیرهاتنن زاروکینی

هه لبه ست: ویلیه م ووردسورت*

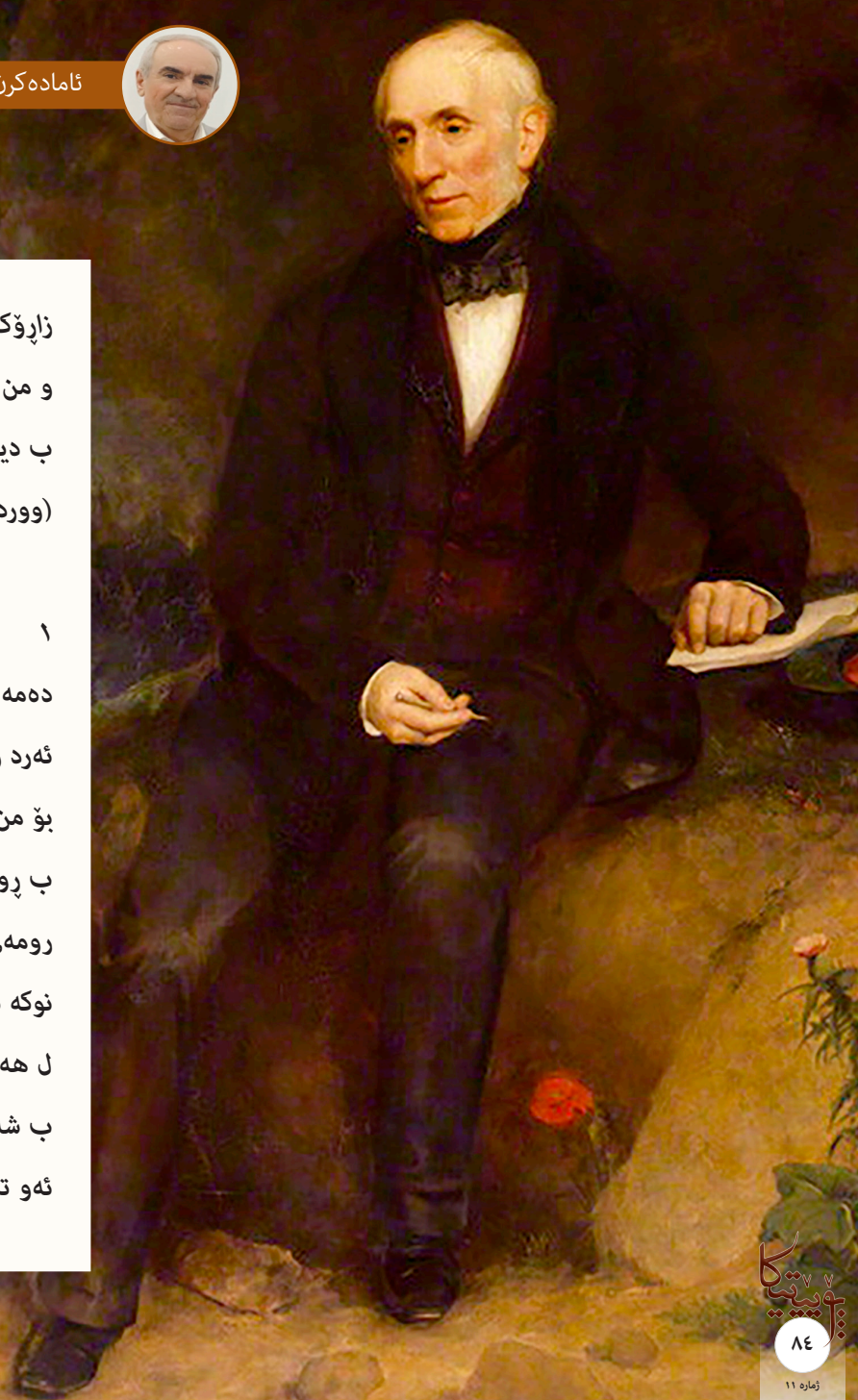
ئاماده کرن و وه رگیزان ژ ئینگیزی:حه کیم عه بدوللا

زارۆک بابی زهلامی یه
و من هیقی هه یه پۆزین من
ب دیندارییه کا سروشتی پیکفه بهینه گریدان.
(ووردسورت، «دلّی من خو دهلاقیژیت»)

۱

دهمه ک هه بوو چیمه ن و دارستان و جو و
ئهرد و هه ر دیمه نه کی ئاسایی
بو من دیار دبوو
ب پونا هییا ئه سمانی نه خشان دییه،
رومه قی و تازه بوونا خه ونه کی.
نوکه نه وه کی به ری یه؛
ل هه ر جهی ئه ز بچم،
ب شه ف یان پۆژ،
ئهو تشتین من دیتین ئه ز نهو نه شییم بییم.

ب خوشیا هه یفا گولانی دا
 هه ر گیانه وه ره ک ئاهه نگی دگپریت -
 تۆ ئه ی زارۆکی شادیی،
 ل دۆرین من بکه هه وار، بلا من گوهد ل ته بییت، ئه ی شقانی به خته وه ر!

۴

هوین ئه ی گیانه وه رین پیرۆز، من گوهد ل گازی بوو
 ئه و ل ناقبه را هه وه؛ ئه ز دبینم
 ئه سمان د ئاهه نگا هه وه دا دگهل هه وه دکه نیت؛
 دلێ من د ئاهه نگا هه وه دایه،
 سه ری من د تاجا خو دایه،
 ئه ز هه ست ب که یفخوشیا هه وه یا مه زن دکه م،-هه ست ب هه مین دکه م.
 ئه ی پۆزا خراب! ئه گه ر ئه ز ی دلته نگ بام
 د ده مه کی دا ئه رد خو دخه ملینیت،
 قی سپیده یا گولانی یا خوش،
 و زارۆک
 ل هه می لایان
 د هزار نهالین دویر و فره ه دا
 گولین تازه دکه ن؛
 ده می پۆزا گه رم دهه لیت،
 و زارۆک خو ژ ملین دایکا خو دهاقیت: —
 من گوهد لی هه یه، من گوهد لی هه یه، ب خوشیقه من گوهد لی هه یه!
 لی داره ک هه یه، ژ ناف گه له کان داران، ئیک،
 زه قیه کا بتنی یا من لی نیی،

ههردو به حسّ تشته كى چووى دكه ن؛

ئەو بنه فشا ل بهر پيئين من

هه مان چيرۆكى دوباره دكه ت:

ئەو چريسكا خه يالى كيقه چوو؟

نھۆ ل كيقه يه، ئەو رويمه تي وخه ون؟

۵

ژداي كبوونا مه بتني خه و ژبيركرنه كه؛

ئەو گياني دگه ل مه رادبيت، ستيرا ژيانا مه،

ئاقابوونا وي جهه كى دي بوويه،

و ژ دويرفه دهيت:

نه د ژبيركرنه كا تمام دا،

و نه د رويسيه كا تمام دا،

لي ئەم ل دويف ئەورين شكۆمه ندي، دهيين

ژ خودي، كو مالا مه يه:

د زارۆكينا مه دا به هه شت ل دورين مه يه!

سيه رين زينداني دهينه گرتن

ل دور وي كورئ مه زن دبیت،

لي ئەو

روناهي دينيت، كا ژ كويقه دهردكه فيت،

د شاديا خو دا دينيت؛

گه نچ، ئەوي رۆژانه ژ رۆژهلتي دويردكه فيت

دقیت گه شتي بكه ت، هيژ ئەو كاهيني سروشتيه،

و ب ديتنا شكۆدار

د پړيكا خو دا ناماده بوو؛

ل دوپماهيې مروّف دبينيت ټه و بهرف نه مانيّ دجيت،

و د ناف پړوناھيا پړوژا ټاسايي دا بهرزه دبیت.

۶

ټهر د هه مبيژا خو ب خوښيېن خو تڙي دکه ت؛

حه زين وي د سروشتا وي دا هه نه،

و هه تا هنده ک ژ ټاقلې دايکه کي،

و نه ب ټارمانجه کا نه ژ هه ژي،

په رستارا مالي هه ر تشتي دشيانا وي دايه دکه ت

دا وهل زارو کي خو يې ب خودانکري، بهنديّ خو يې مروّف بکه ت،

وان رومه تيېن وي نياسين،

و ټه و کوڅکا شاهانه يا ژي هاتي ژبير بکه ت.

۷

ته ماشه وي زارو کي د ناف خوښيېن خو يېن تازه ژدايکبووي دا بکه،

خو شتقيه کي شه ش سالي يې قه باره بچويک!

سه حکه، کا چه وا يې د ناف کاري ده ستين خو دا رازايه،

ديمي وي ژ ماچين دايکا وي تڙيه،

دگه ل پړوناھيا چاچين باقي وي ل هنداف!

سه حکه، ل بهر پين وي، هنده ک پلان يان هيلکارين بچويک،

چه ند پارچه ک ژ خه ونا وي ژ ژيانا مروّفان،

کو وي ب خو ب وي هونه ري تازه فيربووي وي نه کرينه؛

داوه ته ک يان فيستيقاله ک،

شینیه ک یان به هیه ک؛
 و قی دلّی وی تژی کریه،
 و هوسا سترانا خو دگوگرینیت:
 پاشی دی ئەزمانی خو گونجینیت
 بو دانوستاندنن کارى و ئەفینى یان هه فرکیى؛
 لى دەمهک درپژ ناکیشیت
 هه تا دهستان ژى بهردهت،
 و ب خوشى و شانازیه کا نوی فه
 ئەکتهرى بچویک رۆله کى دی دگپریت؛
 کو دەم بو دەمی “شانویا خو یا پیکه نینى” تژی دکهت
 ب هه می که سایه تیان فه، هه تا ژى ئیفلیجیى ژى،
 یین ژیان د گهل ئالافین خو دا دئینیت؛
 ههروه کی هه می کارى وی
 بتنى چافلیکرنه کا بى دویمه می بوو.

۸

تۆ، ئەى زارۆیى کو که له خى ته یى بچویک
 مه زناهیا گیانى ته فه دشپریت؛
 تۆ ئەى باشترىن فه یله سوّف، یى کو هپژ
 میراتى خو دپاریزی، تو چاقى دناف کوران دا،
 کو کهر ولال، کو براتیا ئەبه دی پى دخوینن،
 هه ر وهه ر ب هزرا ئەبه دی دهپى فه گه راندن، —
 ئەى پیغه مبه رى مه زن! پشینیکه رى پیروژ!
 ئەوى راستى پشتا خو پى گه رم دکه ن

ئەوئىن ب درىژاھيا ژيانا خو ئەم دوھستين دا ببينين،
 د تاريا بەرھەزدا، تاريا گورى؛
 تۆ، ئەوئى ل سەرنەمرىا تە
 ھەكى رۆژئى، سەرورەھكى ل سەر كۆلەيەكى ب خوداندكەى،
 ئامادەبوونەك كو نايت بەيتە ب پشتگوھقە ھاقينن؛
 تۆ ئەى زارۆكئى بچويك، لئى شكۆدار د ھىزئى دا
 ژ ئازاديا ژ ئەسمانى ژدايكبووى ب بلندايھا ھەبوونا خو،
 بۆچى ب ئيشائين ھەك فان ژ راست تو دئازرى
 دا سال نيركئى نەچارئى بينن،
 ھوسا كۆرانە د شەرىق خۆشەختيا خو دا؟
 تيزيك دئى گيانئى تە بيتە خۆدان بارئى خوئى دنيايى،
 و داب ونەريت دئى ل سەر تە ب گرانى پوينيت
 گران ھەكى جەمەدئى، كوير، ھەكى كويريا ژيانئى!

۹

ئەى شادى! كو د ناف پەلئىن مە دا
 تشتەكئى زندى ھەيە،
 كو ھىژ ل بيرا سروشتى يە
 ھەرچەندە زوى بەرزەبوو!
 ھزرا سالىن مە يئىن بۆرى د ناخئى من دا دزيت
 لاقەيئىن ھەرورھەر: نە ب دروستى
 بۆ ئەوا ھەرى ھىژايى پيرۆزكرئى؛
 كەيف وئازادى، باوھريا سادە
 يا زارۆكينيئى، چ يا مژويل يان قەحەسيايى بيت،

ب هیقیه کا نوی — هیژ د سینگى دا دفریت: —

ئەز نه بو قان بلند دکەم

سترانا سوپاسیى وپهسنى

به لى بو وان پرسىارىن سەخت

یین هەست وتشتین ژدەرڤه،

یین ژ مه کهفتین وندابوونان؛

گومانین قالا یین بونه وەرەکی

د جیهانین نه ناسکری دا دلڤیت،

هەستین بلند، یین ل بهر وان سرۆشتى مه یی نه مین

دره جفی وهک تشته کى گونەهکار یی حیبه قى:

لى پیخه مهت وان هەستین ئیکى،

وان بیرهاتین شوئلی،

کو هەر د چهوا بن بلا وه سا بن،

هیژ ژیدەرى پۆناهییا هەمی پۆژین مه نه،

هیژ پۆناهییا سەرەکی یا هەمی دیتنا مه نه؛

مه رادگرن — خودان دکەن — وان هیژ هەیه

سالتین مه یین ب قەرەبالغ بکەن چه ند چرکه یهک د هەبوونا

بیدەنگیا ئەبه دی دا: راستیین کو هشیار دبن،

دا چ جارن نه مرن؛

نه ته مبه لى، نه هه ولدانا شیت،

نه زه لام و نه کور،

نه هەمی ئەوین دژی شادین،

دشین ب ته مامى ژناف بهن یان پویچ بکەن!

له ورا، د وەرزه کى سه قایه کى نارام دا

هەرچه نده ئەم ژ کنارین دەریایێ د دوبرین،
 لێ گیانین مه وێ دەریایا نەمر دینن
 یا کو ئەم ئیناینه قیری،
 دشین د گافه کێ دا بچنه ویری،
 وبینن زارۆک ل بهر لیفا دەریایێ یاریان دکهن،
 وگوهداریا ئافین مهزن بکهن کو بی پراوهستانن.

۱۰

قیجا، بسترن، گهلی تهیرا، بسترن سترانه کا خوش بیزن!
 وبلا بهرخکین بچویک
 بو خو ل بهر دهنگی بلوری ب له یزن!
 ئەم، دێ د هزری دا، تهقلی جقاتا ههوه بین،
 هوین ئهوین بلوری دژهنن وهوین ئهوین دله یزن،
 هوین ئهوین ئه قرو د دلین خو دا
 ههست ب شادیا مهها گولانی دکهن!
 هەرچه نده ئەو گه شاتیا جاران گه له ک یا بریقه دار بوو
 نها بو ههتا ههتایی ل پیش چافین من نه مایه،
 هەرچه نده چ تشتهک نه شیت فه گه پرینته فه ده می
 شکومه دینی د گیایی دا، مه زناهیی د گولی دا؛
 ئەم خه مگین نابین، لێ دێ
 هیژی د ئەوا مایی دا بینین؛
 د هه قسوزیا ده ستیپکی دا
 کو هه بوویه و دێ هه هه بیته؛
 د هزرین ئارامکەر دا بین دهر دکه فن

ژ نازارین مروقان؛

د باوه ریی دا کو د مرنی دا دنیريت،

د سالتن کو هزرا فهلسه فی دینن.

۱۱

ئهی گهلی و کانی و چیمهن و گر و دارستانان،

پیشینیا ژیکفه بوونا فیانا مه نه کهن!

چونکی د کویراتیا دلّی خو دا نه ز هه ست ب هیزا هه وه دکمه؛

نه ز ده سته به رداری خو شیه کئی بتنی بوویمه

دا د بن ده سته ه لاتا هه وه یا ههروهه ر دا بژیم؛

نه ز هه ز ژ جویمان دکمه نه وین د کاریزین خو دا دزه لیین،

پتر ژ ده می من وه کی وان سقک دکره غار؛

روناهییا بنگونه هییا روژه کا نوی ژ دایکبوی

هیژ یا جوانه؛

ئهو عه ورین ل دور روژنا فابوونی کوم دبن

رهنگه کئی نارام ژ چاقه کی وهردگرن

کو چاقدیریا نه مانا مروقی کریه؛

به ریکانه کا دی هه بوو و دار قه سپین دی خه لات ب ده سته ئینان.

سو پاس بو دلّی مروقی یی کو نه م پی دژین،

سو پاس بو نه رمی و شادی و ترسا وی،

ل نک من ساده ترین گول کو قه دبیت دشیت

هزرین کو گه له ک جارن کویرترن ژ روئکان بده ت.

یئ سیاسی ژی کر و شیا چه ندین سه رکیشین بزاقا شوږشگپری ببینیت، کو بوونه ئە گهری سهرهلدانا شوږه شا فه رهنسی و هزرورپیرین وان کارتیکرنه کا مهزن لیدکهن. د دوپف دا، دزفریته فه ئینگلته را و ههلبه ستین وی یین ده ستپیکن ل سالا ۱۷۹۳ دهینه وه شانندن.

وی ده می ل فه رهنسا، په یوه ندیه کا ژده رفه ی پیکئینانا خیزانی دگهل ژنه کا فه رهنسی ب ناقی (نائیت فالون) هه بوویه و د ئە نجام دا کچه ک دبیت ب ناقی (کارولاین). بهری ژ دایکبوونا کچی فه رهنسا بجه دهیلیت. لی ل ئە فی ده می گرژی و ئالۆزی ل ناقه را فه رهنسا و به ریتانیا دا هه بوون و هه تا سالا ۱۸۰۲، دگهل خویشکا خو فه دگه رپه ته فه بو فه رهنسا داکو کچا خو (کارولاین) ئی ببینیت. پشتی ساله کئ، دگهل هه فالا زارو کینی (ماری هوجنسۆن) خیزانی پیکدئین و دبنه دایکوبابین پینج زاروکان. ل سالا ۱۸۱۲، ده می ل ده فه را (گراسمیر) دژیان، دو زارو کین وان گیانی خو ژ ده ست دهن.

گرنگترین قوناغ دژیانا وی دا وه ک ههلبه ستقان ده می ل سالا ۱۷۹۵ ههلبه ستقان (ساموئیل تایلر کولپریج) ی دنیاسیت و دکه فیه دبن کاریگه ریا وی فه و پیکفه دیوانا (ههلبه ستین لیریکی) ل سالا ۱۷۹۸ به لافدکهن کو ده پته هژمارتن ده ستپیکا دیاربوونا بزاقا رۆمانسی.

د چه رخی هه ژدی و نوژدی دا، بزاقا رۆمانسیه تی سهرهلدا و ژ ئە گهری شوږه شا فه رهنسی و شوږه شا پیشه سازی ل ئە ورۆپا و ب تایه تی ل ئینگلته را، ههلبه ستقان بوونه دو جوین: جوینا ئیکن جوینا

* ئیک ژ مه زترین ههلبه ستفانین رۆمانسی یین ئینگلیز (ولیه م ووردسورت / ۱۷۷۰-۱۸۵۰) ه، کو د هه ر دو چه رخین هه ژدی و نوژدی دا ژیا به، ئانکو ل ۷ ی نیسانا سالا ۱۷۷۰ ئ ل کوکراموت، ل باکووری پوژتاقایی ئنگلته را ژ دایکبوویه. هه ر ژ زارو کینی، بابی وی شیا به په روه ده کا باش بو زارو کین خو دابین بکه ت و د سه قایه کئ په وشه نبیری و هزی دا په روه ده ببن و گه شه بکه ن. هه ر ل ده ستپیکن وی نفیسه ر و ههلبه ستفانین ئینگلیز یین مه زن وه ک (شه کسپیر و جون میلتن و سپنسه ر و ... هه تده) خواندن ههلبه ستین وان ژبه رکرن. له ورا خویشکا وی ژی (دورقی ووردسورت) بوو ههلبه ستقان. د ژیی وی هه شت سالی دا، دایکا وی دمريت، ئە فن چه ندی کاریگه ریه کا به رچاف ل سه ر وی و کارین هه بوویه.

ل سالا ۱۷۷۸ ئ، بابی وی وی فریدکته قوتابخانه یا (هاوکشید گرامه ر سکول) ل (لانکشا به ر) و ئە ف پینگافه وی بو ده می نه ه سالان ژ خویشکا وی دویر دئخیت. چه زا وی بو ههلبه ستن ل ویری دیار دبیت و هه ولین وی یین ده ستپیکا نفیسینا ههلبه ستن ل ویری بوو. هیش ل وی قوتابخانی بوو ده می بابی وی دمريت و ووردسورقی و چار زارو کین دی ل پشت خو ئیتیم دهیلیت. پاشی ل سالا ۱۸۷۸ ئ، دچیه کولیزا (ساینت جونز) ل کامبریج. د ژیی هه فده سالی دا، ئیکه م ههلبه ستا خو به لافدکته. ل سالا ۱۷۹۰ ئ، ده ست ب گه شته کا پیاده بو ئە ورۆپا دکه ت و چه ندین وه لاتان وه ک (سویره و ئیتالیا و فه رهنسا) دبینیت. ئە فن گه شتی کارتیکرن ل ههلبه ست و هه لویستی وی

١٨٤٣، وهك ميرى ههلبهستفانين ئينگلتهرا هاته ههلبزارتن. ل ٢٣ نيسانا سالا ١٨٥٠ ى، ل پيدال ماونت وهغهر دويماهيى كرية.

ههلبهستا (Ode on Intimations of Immortality from Recollections of Early Childhood) كو مه وهرگيرايه سهر زمانى كوردى ب نافونيشان (ههلبهستهك ل سهر تاماژهيين نه ميريى ژ بيرهاتنين زاروكينيى)، دهيتته هژمارتن ئيك ژ نافدارترين ههلبهستين وى و ژ شاهكارين ههلبهستا ئينگليزى دهيتته هژمارتن. ئهف ههلبهسته ژ يازده ستانزا و دو سه د چار ريزكان بيكهاتيه كو ل نافهرا سالا ١٨٠٢ و ١٨٠٤ نقيسييه و بو جارا تيكى ل سالا ١٨٠٧ دگهل چهند ههلبهستين دى د دو بهرگان دا بهلاقبوويه.

ب شيوهكى سهرهكى، ههلبهست بهحسى زاروكينى يى وخهريى يى بو رابردوويى دكهت و دهيتته هژمارتن نافدارترين ههلبهستا وى كو فهگهريان بو بوورى (نوستالژيا) ههلبهستفانى تيدا ديارديت. ئهف ههلبهسته هزركرنه كائالوزه د بوورينا ده مى دا و ئه و گوهورپنين ژ نهگهري ته مهنى و كارتيكرنا بيرهاتنين زاروكينيى ب سهر مروقى دا دهين و خهريى يا مروقى بو پاقرى و بيگونههى يا زاروكينى يى ددهته دياركرن.

كونستيرفاتقا بوو كو ديارترين ههلبهستفانين ئهفى جوينى (ووردسورت و كولپريج) بوون و ب (ههلبهستفانين ليك دستريك) دهاتنه نياسين كو دهفهره كه دكهفته باكوورى روژنافايى ئينگلتهرا و مشه دهريچه لى هه نه. ههلبهستفانين ئهفى جوينى پشتهفانين ژيانا بهرى و گونده واريى و ههر تشتى كهفن ل ئينگلتهرا بوون.

جويانا دويى يا كو ب تهخا شوژه شگير و ياخيويان دهاته نياسين، ديارترين ههلبهستفانين وى (بايرون و شيلى) بوون بين ههول ددا و تهكهز ل سهر جفاكهك ئايدىال و ريزگرتنا كهسايهتيا مروقى دكر. كارى وى يى ب نافودهنگ (پريلود) ه ئانكو پيشهكى كو ب دريژاهيا ژيانا خو ل سهر كاردكر و ژنا وى (مارى) و ئه وههلبهست پشتى مرنا وى ب سى ههيفان، د چارده بهرگان دا بهلاقكر. ئهف پهرتووكه ژياننامه و ديتن و فهلسهفا وى د ژيانى دا خوژه دگريت.

ل سالا ١٨٣٩ ى، باوهرناما دكتورايا فهخرى ژ زانكويا (دورهام) وهك ريزلينانهك بو بهرهه مى وى يى شعرى پى هاته دان. ههروهسا، د سالا دويف دا، زانكويا (توكسفورد) هه مان پاداشت پى دا. ديسان مووچه پهكى سالانه ب كوژمى (٣٠٠) پاونين ئستليني بو هاته تهرخانكرن. ل سالا

ژندهرين مفا ژى هاتيه وهرگرتن:

- Bain. Beaty. Hunter: The Norton Introduction to literature: Poetry, 1st Ed. George J. McLeod Limited, Toronto.
- Evan, I for: A short history of English literature, Penguin Books, 4th Ed. C. Nicolls & Ltd, GB.
- https://uomustansiriyah.edu.iq/media/lectures/12/12_2020_03_03!09_32_38_PM.pdf
- <https://www.britannica.com/biography/William-Wordsworth>
- <https://www.litcharts.com/poetry/william-wordsworth/ode-intimations-of-immortality-from-recollections-of-early-childhood>
- <https://www.poetryfoundation.org/poets/william-wordsworth>